

- N. B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Discuss four theoretical perspectives on human development. 20
2. Define prenatal development and discuss the various stages of prenatal development. 20
3. Describe language development in early childhood. 20
4. (a) Discuss emotions and temperament during the first three years of life. 10
(b) Discuss the impact of daycare on early child development. 10
5. Write short notes on any **four** :— 20
 - (a) Physical development during early childhood
 - (b) Health and safety in early childhood
 - (c) The preoperational child in early childhood
 - (d) Language development in early childhood
 - (e) Early childhood education
 - (f) Childhood memories.
6. Write short notes on any **four** :— 20
 - (a) Types of play in early childhood
 - (b) Gender differences in early childhood
 - (c) Forms of discipline in early childhood
 - (d) Parenting styles and childrens competence
 - (e) Altruism in early childhood
 - (f) Aggression and fearfulness in early childhood.
7. Discuss various influences on school achievement during middle childhood. 20
8. (a) Explain how parent's work influences the development of children in middle childhood. 10
(b) Discuss the influence of family structure on the development of child in middle childhood. 10
9. Write in detail about various health concerns of the adolescents. 20
10. Describe briefly the relationships of adolescents with family, peers and adult society. 20

[TURN OVER

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांस समान गुण आहेत.

१. मानवी विकासाबाबत कोणत्याही चार सिध्दांतिक दृष्टिकोनांची चर्चा करा. २०
२. जन्मपूर्व विकासाची व्याख्या द्या व जन्मपूर्व विकासातील विविध टप्प्यांची चर्चा करा. २०
३. पूर्व बाल्यावस्थेतील भाषिक विकासाची चर्चा करा. २०
४. (अ) पहिल्या तीन वर्षातील भावना व स्वभावधर्म (temperament) विकासाची चर्चा करा. १०
(ब) पाळणाघरांची पूर्व बाल्यावस्थेतील विकासावर होणाऱ्या प्रभावाची चर्चा करा. १०
५. टिपा द्या (कोणत्याही चार) :- २०
 - (अ) पूर्व बाल्यावस्थेतील शारीरिक विकास
 - (ब) पूर्व बाल्यावस्थेतील आरोग्य व सुरक्षितता
 - (क) पूर्व बाल्यावस्थेतील सांकेतिक बालक (Preoperational child)
 - (ड) पूर्व बाल्यावस्थेतील भाषिक विकास
 - (इ) पूर्व बाल्यावस्थेतील शिक्षण
 - (फ) पूर्व बाल्यावस्थेतील स्मृती.
६. टिपा द्या (कोणत्याही चार) :- २०
 - (अ) पूर्व बाल्यावस्थेतील खेळाचे प्रकार
 - (ब) पूर्व बाल्यावस्थेतील लैंगिक भिन्नता
 - (क) पूर्व बाल्यावस्थेतील शिस्तीचे स्वरूप (Forms)
 - (ड) पालकत्व पध्दती व बालकाची सक्षमता
 - (इ) पूर्व बाल्यावस्थेतील पराहितवृत्ती (Altruism)
 - (फ) पूर्व बाल्यावस्थेतील आक्रमकता व भीतीमयता.
७. मध्य बाल्यावस्थेतील शालेय संपादनावर होणाऱ्या विविध परिणामांची चर्चा करा. २०
८. (अ) पालकांच्या व्यवसायाचा मध्य बाल्यावस्थेतील बालकांच्या विकासावर कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा. १०
(ब) मध्य बाल्यावस्थेतील बालकावर, कौटुंबिक रचनेचा कसा परिणाम होतो याची चर्चा करा. १०
९. कुमारावस्थेतील विविध आरोग्यविषयक बाबींची सविस्तर चर्चा करा. २०
१०. कुटुंब, समयस्क व प्रौढ समाज याबरोबरीत कुमाराच्या संबंधांचे सविस्तर वर्णन करा. २०
